

A.N. Groenewegen

PR No. 19-82

**RENTABILITEIT EN FINANCIERING VAN DE GROENTETEELT
IN DE OPEN GROND IN NEDERLAND OVER 1982
(OOGST 1982/83)**

September 1984

**Landbouw-Economisch Instituut
Afdeling Tuinbouw**

REFERAAT

RENTABILITEIT EN FINANCIERING VAN DE GROENTETEELT IN DE OPEN GROND IN NEDERLAND OVER 1982 (OOGST 1982/83)

Groenewegen A.N.

Den Haag, Landbouw-Economisch Instituut, 1984

44 pag., 14 tab.

Deze publikatie geeft informatie over de bedrijfsresultaten, het inkomen, het financieringsgedrag en de vermogenspositie van de bedrijven met groenteteelt in de open grond in Nederland. De bedrijven hadden gemiddeld een verlies van f 54.920,-, dat is 25% van de kosten (in 1981 -18% van de kosten).

Het totaalinkomen bedroeg f 45.870,- per ondernemer. De gezinsbestedingen waren f 57.330,- (inclusief f 12.730,- aan persoonlijke belastingen en premies). De ontsparing bedroeg derhalve f 11.460,- per ondernemer.

Aan eigen financieringsmiddelen kwam f 13.400,- per bedrijf beschikbaar, het vreemde vermogen nam af met f 3.450,-, zodat per saldo f 9.950,- aan middelen overbleef. De bruto-investeringen bedroegen f 24.340.

In het rapport zijn de cijfers gegroepeerd naar: intensiteit van de teelten en financiële positie.

Rentabiliteit/Inkomen/Financiering/Groenteteelt in de open grond/
Nederland

Overname van de inhoud toegestaan, mits met duidelijke bronvermelding.

Inhoud

	Blz.
1. OPZET EN METHODE VAN HET ONDERZOEK	5
1.1 Doel	5
1.2 De steekproef	5
1.3 De methode	7
1.3.1 Algemeen	7
1.3.2 De bescheiden	7
1.3.3 De berekende kosten en opbrengsten	7
1.3.4 De balans	8
1.3.5 De gebruikte begrippen	9
1.4 De groepering van de bedrijven	9
2. DE BEDRIJFSUITKOMSTEN	11
2.1 Het grondgebruik	11
2.2 De arbeidsbezetting	11
2.3 De oppervlakte, de kwantitatieve en de geldopbrengsten alsmede de gemiddelde prijs per kg of per stuk van de belangrijkste gewassen	11
2.4 De bedrijfsresultaten	11
2.4.1 Per bedrijf	11
2.4.2 Per ha betaalde oppervlakte	13
2.5 De spreiding van het ondernemersoverschot in procenten van de kosten (rentabiliteit)	13
2.6 Vergelijking met het voorafgaande boekjaar	13
2.7 Arbeidsopbrengst, inkomen, gezinsbesteding en besparing per ondernemer	16
2.8 De spreiding van de arbeidsopbrengst, het inkomen en de besparing	17
3. DE FINANCIERING	18
3.1 De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen	18
3.2 De aanwending van de financieringsmiddelen	18
3.3 De balans	19
3.3.1 Activa	19
3.3.2 Passiva	20
3.4 De afname van het eigen vermogen van 31 december 1981 tot 31 december 1982	20
3.5 De spreiding van het eigen vermogen in procenten van het totaalvermogen (solvabiliteit) per 31 december 1982	21
3.6 Liquiditeiten, voorraad materialen e.d. minus vreemd vermogen op korte termijn	21
3.7 De spreiding van de liquiditeiten, voorraad materialen e.d. minus vreemd vermogen op korte termijn in procenten van de kosten	22
3.8 Bedrijven met een relatief zeer gunstige, gunstige of matige financiële positie	22

INHOUD (vervolg)

Blz.

BIJLAGEN

1.	Grondgebruik over 1982	29
2.	Arbeidsbezetting in manjaren over 1982	30
3.	Bedrijfsresultaten over 1982	31
4.	Spreiding van het ondernemersoverschot in % van de kosten (rentabiliteit)	32
5.	Inkomen, gezinsbesteding en besparing in 1982	33
6.	Spreiding van de arbeidsopbrengst van de ondernemer, het ondernemersinkomen en het totaalinkomen	34
7.	Spreiding van de besparing	35
8.	De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen	36
9.	Investerings, beleggingen en mutaties in de overige produktiemiddelen en de liquiditeiten	37
10.	Balans per 31 december 1982	38
11.	Samenstelling van het vreemde vermogen per 31 dec. 1982 en de vermogensvergelijking	39
12.	Spreiding van het eigen vermogen in procenten van het totaalvermogen (solvabiliteit) per 31 december 1982	40
13.	Liquiditeiten, voorraad materialen e.d. minus vreemd vermogen op korte termijn	41
14.	Spreiding van de liquiditeiten, voorraad materialen e.d. minus vreemd vermogen op korte termijn in procenten van de kosten	41
15.	Bedrijfsresultaten (gemiddeld per bedrijf) en het inkomen, de gezinsbesteding en de besparing (gemiddeld per ondernemer) in de jaren 1978 t/m 1982	42
16.	De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen en de aanwending daarvan en de balansen per 31 december over de jaren 1978 t/m 1982	43

1. Opzet en methode van het onderzoek

1.1 Doel

Het doel van het onderzoek naar rentabiliteit en financiering in de tuinbouw is inzicht te verkrijgen in het niveau en de ontwikkeling van de rentabiliteit, de inkomensvorming, het financieringsgedrag alsmede de vermogenspositie. Het onderzoek wordt uitgevoerd in acht takken van tuinbouw, te weten:

1. groenteteelt onder glas;
2. snijbloemeteelt onder glas;
3. potplantenteelt onder glas;
4. champignonteelt;
5. fruitteelt;
6. groenteteelt in de open grond;
7. boomkwekerij;
8. bloembollenteelt.

Van de onder 1 t/m 5 genoemde takken van tuinbouw worden ramingen van de rentabiliteit gemaakt die in de laatste maanden van het desbetreffende boekjaar of afzetseizoen worden gepubliceerd. Deze ramingen worden gevolgd door "voorlopige cijfers" van de rentabiliteit die worden opgenomen in het "Landbouw-Economisch Bericht". Deze publikatie verschijnt een half jaar na afsluitdatum van het boekjaar. De cijfers in dit rapport hebben een definitief karakter en zijn gebaseerd op boekhoudingen die door het LEI zijn samengesteld. Dit onderzoek wordt uitgevoerd in het kader van de algemene opdracht van het Ministerie van Landbouw en Visserij en het bedrijfsleven jaarlijks de bedrijfseconomische resultaten van de tuinbouw te onderzoeken.

1.2 De steekproef

De steekproeven ten behoeve van dit onderzoek worden eenmaal in de vijf jaar vernieuwd en tussentijds bijgesteld. De steekproef van de groenteteelt in de open grond in Nederland dateert van het boekjaar 1980 en is gebaseerd op de Landbouwtelling 1978. De populatie, waaruit de steekproef is samengesteld heeft betrekking op bedrijven:

- a. waarvan de ondernemer een agrarisch hoofdberoep heeft;
- b. met een bedrijfsomvang van 70 en meer sbe;
- c. waarvan 60% en meer van de sbe betrekking heeft op de groenteteelt in de open grond.

Aan deze criteria voldeden 1.707 bedrijven met een oppervlakte groenten van 12.170 ha (incl. zaaiuien).

De bedrijven zijn met drie verschillende steekproefpercentages in de steekproef vertegenwoordigd, te weten:

- a. 2,5% voor bedrijven met 70 - 110 sbe;
- b. 5,0% " " " 110 - 250 sbe;
- c. 9,9% " " " 250 sbe en meer.

Hieruit blijkt dat de "grote" bedrijven sterker in de steekproef zijn vertegenwoordigd dan de "kleine" bedrijven 1). Bij de vaststelling van voornoemde steekproefpercentages is er rekening mee gehouden dat bij de werving niet alle bedrijven geschikt zouden zijn. Vanuit de Landbouwtelling zijn niet alle kenmerken van het bedrijf af te lezen, waardoor een aantal bedrijven ondanks voorselectie niet in het onderzoek kon worden betrokken. Als ongeschikte bedrijven voor het onderzoek werden aangemerkt:

- a. te kleine bedrijven;
- b. bedrijven zijn verkocht en toegevoegd aan bestaande bedrijven;
- c. bedrijven met te veel handel;
- d. die gemengd waren met andere takken van bedrijf of beroep;
- e. bedrijven die worden onteigend.

Deze ongeschiktheid voor het onderzoek, kon pas bij de werving van de bedrijven worden vastgesteld.

Uiteindelijk konden in het boekjaar 1982 63 bedrijven in het onderzoek worden betrokken. Deze bedrijven vertegenwoordigen een populatie van 1.451 bedrijven met een oppervlakte aan opengrondsgroente van 11.050 ha. 2)

De landelijke oppervlakte met opengrondsgroente (incl. zaaiuien) bedroeg in 1982 63.932 ha. Doordat op veel bedrijven met groenteteelt in de open grond ook andere takken van bedrijf voorkomen (o.a. landbouw en/of veeteelt), wordt met deze steekproef slechts 17% van de landelijke oppervlakte opengrondsgroente (incl. zaaiuien) gerepresenteerd.

- 1) Op eerstgenoemde bedrijven is de bijdrage aan de totale productie veel groter dan van laatstgenoemde bedrijven. Ervan uitgaande dat slechts een beperkt aantal bedrijven per tak van tuinbouw in het onderzoek kan worden opgenomen, wordt door deze werkwijze de betrouwbaarheid van de cijfers vergroot. Rekenkundig zijn de verschillen in de steekproefpercentages geëlimineerd door voor elk steekproefpercentage een wegingsfactor vast te stellen. De wegingsfactor is gelijk aan 100 gedeeld door het steekproefpercentage.
- 2) De populatie waarop de steekproef is gebaseerd is beschreven in LEI-publikatie "Interne Nota No. 254".

1.3 De methode

1.3.1 Algemeen

Voor alle deelnemende bedrijven is een bedrijfseconomische boekhouding samengesteld, dit betekent dat de arbeid van de ondernemers en de gezinsleden is gewaardeerd en toegevoegd aan de kosten. Eveneens zijn onder de kosten opgenomen de - op bedrijfseconomische basis - berekende afschrijving op de duurzame slijtende produktiemiddelen en de rente over het geïnvesteerde vermogen. De uitkomsten van dit onderzoek zijn niet te vergelijken met de inkomens en vermogens die op basis van de fiscale wetgeving worden vastgesteld. Bij de vaststelling van de nieuwwaarde van de duurzame slijtende produktiemiddelen is rekening gehouden met de aanspraak 1) op WIR-premie. Dit betekent dat de bedrijfseconomische waarde van alle duurzame slijtende produktiemiddelen is gebaseerd op de nieuwwaarde minus de aanspraak op WIR-premie. Dit geldt ook voor de berekende aanwas, de afschrijving en de rente m.b.t. de duurzame slijtende produktiemiddelen.

19% van de bedrijven heeft gekozen voor de "ondernemersregeling" in de zin van de wet op de omzetbelasting; dit betekent dat voor deze bedrijven de kosten, de opbrengsten, de investeringen en de waardering van de duurzame slijtende produktiemiddelen exclusief omzetbelasting zijn opgenomen. Voor de resterende bedrijven die onder de "Landbouwregeling" vallen is alles inclusief omzetbelasting opgenomen.

1.3.2 De bescheiden

De betaalde kosten en de ontvangen opbrengsten zijn voor een groot deel ontleend aan de kas- en bankbescheiden, de loonstaten en de rekeningen van toeleveringsbedrijven of andere die diensten hebben verleend. Dit geldt eveneens voor investeringen in duurzame produktiemiddelen, het aantrekken of aflossen van vreemd vermogen, het ontvangen van subsidies, enz. Bij de veilingen werden informaties verkregen over de bruto-veilingomzet, de veilingkosten en voor zover mogelijk ook een specificatie van de aangevoerde produkten zowel in geld als in kwantiteiten.

1.3.3 De berekende kosten en opbrengsten

De afschrijving op de duurzame slijtende produktiemiddelen is gebaseerd op de nieuwwaarde minus aanspraak op WIR-premie waarbij rekening is gehouden met de economische levensduur en het waardeverloop van de objecten.

- 1) Onder aanspraak op WIR-premie is verstaan de basispremie en de gemiddelde kleinschaligheidstoeslag. Deze bedroeg in 1982 voor gebouwen, glasopstanden en vaste installaties 18½% en voor de overige duurzame slijtende produktiemiddelen 17½%.

De rente over het geïnvesteerde vermogen is bepaald op 8,00%, met uitzondering van het vermogen dat in de grond is opgesloten en de normale behoefte aan vlottende middelen waarover respectievelijk 2,50% en 10,50% is berekend. Het geïnvesteerde vermogen 1) is de som van: de waarde van de grond; de economische boekwaarde van de dode en levende inventaris; de normale behoefte aan vlottende middelen.

De kosten van de handenarbeid van de ondernemer en gezinsleden zijn berekend op basis van een taxatie van de door hen verrichte hoeveelheid handenarbeid. Deze arbeid is op CAO-basis (incl. het werkgeversdeel in de sociale lasten) gewaardeerd.

De kosten van plantopstanden zijn in het jaar van aanplant onder de kosten opgenomen. Het grootste deel van dit bedrag is tegengeboekt onder de opbrengsten op de rekening: "aanwas vaste plantopstanden". Dit bedrag wordt verdeeld over de produktieve periode van de plantopstand. De bedragen per jaar zijn onder de kosten opgenomen op de rekening: "afschrijving vaste plantopstand". Bij de vaststelling van deze normen is rekening gehouden met de aanspraak op WIR-premie op de zogenaamde "insteekkosten". Het verschil tussen de waarde van de veldinventaris aan het einde t.o.v. het begin van het boekjaar is onder de opbrengsten op de rekening "mutatie veldinventaris" opgenomen.

Het ondernemersoverschot is het verschil tussen de opbrengsten en de kosten. In de kosten is geen vergoeding opgenomen voor leiding en toezicht van de ondernemer. Dit kostenelement maakt derhalve deel uit van het ondernemersoverschot. Dit laatste mag dan ook niet worden aangezien voor de bedrijfseconomische winst.

1.3.4 De balans

De grond is gewaardeerd op f 28.000,- tot f 50.000,- per hectare.

De duurzame slijtende produktiemiddelen zijn geactiveerd tegen de boekwaarde op basis van de nieuwwaarde minus aanspraak op WIR-premie. Deze is ontleend aan gegevens die ook ten behoeve van de afschrijvings- en renteberekening zijn verzameld.

De woonhuizen zijn geactiveerd tegen de boekwaarde op basis van de herbouwwaarde.

Voor de waardering van de plantopstand is gebruik gemaakt van stichtingskostenberekeningen van het LEI.

In de balansen zijn ook de privé-bezittingen opgenomen.

Met de vordering van WIR-premie is rekening gehouden.

Het totale vreemde vermogen is onderscheiden in: vreemd vermogen op lange termijn en vreemd vermogen op korte termijn. Wat de belastingen betreft is alleen rekening gehouden met nog te betalen omzet- en loonbelasting.

- 1) Deze investering omvat ook de bedrijfsmiddelen die door de ondernemer zijn gepacht. Over deze waarde is geen rente in de kosten opgenomen.

De nog te betalen persoonlijke belastingen zijn niet opgenomen.

1.3.5 De gebruikte begrippen

Ondernemersoverschot in procenten van de kosten

Het ondernemersoverschot in procenten van de kosten is zowel in een gewogen als in een ongewogen gemiddelde tot uitdrukking gebracht. Bij de berekening van het gewogen kengetal is het totale ondernemersoverschot van alle bedrijven van een groep gedeeld door 1% van het totaal van de kosten van die bedrijven. Voor de berekening van het ongewogen gemiddelde is deze deling voor elk bedrijf afzonderlijk verricht, waarna het gemiddelde van de kengetallen werd vastgesteld.

Arbeidsopbrengst per manjaar

De arbeidsopbrengst per manjaar is het bedrag dat door allen, die arbeid in het bedrijf hebben verricht te zamen als inkomen is genoten. Het is de som van ondernemersoverschot en de kosten van arbeid. Na deling van dit inkomen door het aantal - tot volwaardige arbeidskrachten herleide - manjaren, verkrijgt men de gemiddelde arbeidsopbrengst per manjaar.

Inkomen, besparing en gezinsbesteding (gemiddeld per ondernemer)

- Arbeidsopbrengst van de ondernemer: ondernemersoverschot vermeerderd met de - als kosten gecalculeerde - vergoeding voor de handenarbeid van de ondernemer.
- Ondernemersinkomen van de ondernemer: arbeidsopbrengst van de ondernemer vermeerderd met het saldo van berekende en betaalde rente alsmede de in 1982 ontvangen rentesubsidie.
- Gezinsinkomen uit bedrijf: ondernemersinkomen verhoogd met de - als kosten gecalculeerde - vergoeding voor de handenarbeid van de gezinsleden.
- Totaalinkomen: gezinsinkomen uit bedrijf verhoogd met het inkomen buiten bedrijf.
- Besparing: mutatie in het eigen vermogen verminderd met de investeringssubsidie, erfenissen en/of schenkingen, koerswinsten of -verliezen op effecten, boekwinsten of -verliezen op produktiemiddelen, e.d.
- Gezinsbesteding: het totaalinkomen verminderd met de besparing.

1.4 De groepering van de bedrijven

In dit verslag zijn de resultaten van 63 bedrijven 1) met overwegend groenteteelt in de open grond opgenomen. De bedrijven

1) 60% e.m. van de totale sbe aan groenteteelt in de open grond.

zijn - op basis van het aantal sbe per ha betaalde oppervlakte - onderscheiden naar de mate waarin respectievelijk "extensievere" en "intensievere" teelten voorkomen.

	Aantal bedrijven:	
	<u>steekproef</u>	<u>populatie</u>
1. Bedrijven met minder dan 22 sbe per ha (extensief)	32	788
2. Bedrijven met meer dan 22 sbe per ha (intensief)	<u>31</u>	<u>663</u>
3. Alle bedrijven	63	1451

In de tabellen 3.3 t/m 3.8 zijn de 63 bedrijven naar hun financiële positie onderscheiden, te weten:

4. Bedrijven met een relatief zeer gunstige financiële positie	15	399
5. Bedrijven met een relatief gunstige financiële positie	21	499
6. Bedrijven met een relatief matige financiële positie	27	553

In de bijlagen 15 en 16 zijn de gegevens opgenomen van alle deelnemende bedrijven met groenteteelt in de open grond in de jaren 1978 t/m 1982.

2. De bedrijfsuitkomsten

2.1 Het grondgebruik

In bijlage 1 zijn de oppervlakte opgenomen van alle produkten die in 1982 zijn geteeld. Aangezien meerdere produkten per jaar op een zelfde oppervlakte kunnen worden geteeld, is bovendien de grootte van de daarvoor in gebruik zijnde oppervlakte grond vermeld.

De opengrondsgroentebedrijven in onderzoek hadden gemiddeld 681 are beteeld met groente, op deze oppervlakte kwam, - door de meerdere teelten per jaar - 802 are met afzonderlijke groentegewassen voor.

2.2 De arbeidsbezetting

De arbeidsbezetting was gemiddeld 2,78 manjaar per bedrijf (bijl. 2). Het aandeel van de ondernemer en gezinsleden in deze gemiddelde bezetting was 1,94 manjaar, dat is 70% van de totale arbeidsbezetting. 1 manjaar arbeid is overeenkomstig de CAO bepaald op 1840 uur.

Op de extensieve bedrijven bedroeg de arbeidsbezetting 0,21 manjaar per ha beteelde oppervlakte, op de intensieve bedrijven was dat 0,42 manjaar.

2.3 De oppervlakte, de kwantitatieve en de geldopbrengsten alsmede de gemiddelde prijs per kilo of per stuk van de belangrijkste gewassen

Van 58 bedrijven konden de kwantitatieve en geldopbrengsten van de gewassen worden verzameld. (Zie tabel 2.1). De oppervlakte groente en vroege aardappelen op deze 58 bedrijven bedroeg gemiddeld 791 are. Onder de geldopbrengsten zijn ook die van groentegewassen onder glas begrepen.

De sluitkool, spruiten, bloemkool, aardbeien en sla waren - wat hun geldopbrengsten betreft - voor 54% bepalend voor de totale opbrengsten van groentegewassen.

2.4 De bedrijfsresultaten

2.4.1 Per bedrijf

Bijlage 3 geeft een uitgebreide specificatie van de gemiddelde kosten en opbrengsten; in tabel 2.2 zijn de bedrijfsresultaten samengevat.

De bedrijven hadden in 1982 een negatief resultaat van f 54.920,- gemiddeld per bedrijf, dat is 25% van de kosten (in 1981 -18%). Voor bedrijven met meer extensievere teelten (minder dan 22 sbe gemiddeld per ha) werd een gemiddeld negatief onderne-

Tabel 2.1 De kwantitatieve en geldopbrengsten en de gemiddelde prijs per kilo of per stuk van de belangrijkste gewassen (gemiddelden van 58 bedrijven)

		Kwantitatieve opbr.perbedr.	Opbrengsten ¹⁾ in gld.	%	Gem.pr.in ct. p.kg of per stuk
Rode kool	(kg)	13.997	5.264	4	38
Witte kool	(kg)	57.348	10.686	8	19
Overige sluitkool	(kg)	7.007	2.400	2	34
Spruiten	(kg)	19.187	12.298	9	64
Bloemkool	(st)	17.745	16.877	12	95
Poot en/of zaaiuien	(kg)	12.609	2.129	2	17
Prei	(kg)	11.192	8.661	6	77
Augurken	(kg)	8.044	4.225	3	53
Peen	(kg)	24.213	4.685	3	19
Asperges	(kg)	1.112	5.318	4	478
Witlof	(kg)	3.103	5.999	4	193
Aardbeien	(kg)	3.553	13.804	10	388
Sla	(st)	44.935	12.124	9	27
Bonen	(kg)	5.239	4.446	3	85
Rabarber	(kg)	5.705	3.967	3	70
Vroege aardappelen	(kg)	4.512	1.722	1	38
Pootaardappelen	(kg)	24.570	9.248	7	38
Overige groente		PM	14.245	10	PM
		PM	138.098	100	PM

1) Exclusief omzetbelasting.

mersoverschot berekend van f 57.360,- en voor de bedrijven met intensievere teelten (meer dan 22 sbe gemiddeld per ha) een tekort van f 52.010,- dat is respectievelijk -29% en -21% van de kosten.

De arbeidsopbrengst van de ondernemer - dat is het ondernemersoverschot verhoogd met de als kosten gecalculerde vergoeding voor de handenarbeid van de ondernemer - bedroeg gemiddeld f 15.090,- (in 1981 f 26.470,-). Voor bedrijven met extensievere teelten was de arbeidsopbrengst per ondernemer f 12.080,- en voor bedrijven met intensievere teelten f 18.770,-.

Bij de berekening van o.a. de gemiddelde arbeidsopbrengst van de ondernemer kan het bijvoorbeeld voorkomen dat extreme uitkomsten van een kleine groep ondernemers het gemiddelde cijfer sterk beïnvloeden. Ter vergelijking is daarom tevens de gemiddelde arbeidsopbrengst van de ondernemer van een "mediane groep" κ) van de ondernemers gegeven.

κ) Onder mediane groep is hier verstaan 20% van het totaal aantal waarnemingen, te weten: 10% links en 10% rechts van de mediaan. De mediaan is de middelste van alle waarnemingen als deze naar "grootte" zijn gerangschikt.

Tabel 2.2 De bedrijfsresultaten (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven	Indeling naar sbe per ha	
		minder dan 22 sbe (extensief)	meer dan 22 sbe (intensief)
Aantal bedrijven	63	32	31
Opbrengsten	162.910	137.830	192.750
Kosten	217.830	195.190	244.760
Ondernemersoverschot	-54.920	-57.360	-52.010
Idem in % van de kosten	- 25	- 29	- 21
Arbeidsopbrengst van de ondernemer:			
per ondernemer	15.090	12.080	18.770
mediaan	12.430	10.020	15.830

2.4.2 Per ha betaalde oppervlakte

In tabel 2.3 zijn de bedrijfsresultaten per ha betaalde oppervlakte opgenomen.

De grote verschillen tussen bedrijven met intensievere en extensievere teelten komen vooral duidelijk tot uitdrukking bij de arbeidsbezetting, en bij de kosten en opbrengsten.

2.5 De spreiding van het ondernemersoverschot in procenten van de kosten (rentabiliteit)

De spreiding van het ondernemersoverschot in procenten van de kosten is opgenomen in bijlage 4.

Van het totaal aantal bedrijven was 3% winstgevend (in 1981 15%), 34% had een negatief resultaat van 0 - 20%, 32% een tekort van 20 - 40% en 31% van 40% en meer van de kosten. De voornoemde 3% winstgevende bedrijven namen 6% van de totale produktiewaarden voor hun rekening. (Zie tabel 2.4).

2.6 Vergelijking met het voorafgaande boekjaar

In tabel 2.5 zijn de uitkomsten over 1982 vergeleken met die over 1981. De vergelijking heeft betrekking op 62 bedrijven die in beide jaren aan het onderzoek hebben deelgenomen. De kosten namen toe met 4,1%. Doordat de opbrengsten daalde met 4,6%, daalde de rentabiliteit met 7 punten van -19% tot -26%.

Tabel 2.3 De bedrijfsresultaten over 1982 per ha betaalde oppervlakte

	Alle bedrijven	Indeling naar sbe per ha	
		minder dan 22 sbe per ha (extensief)	meer dan 22 sbe per ha (intensief)
Aantal bedrijven	63	32	31
Betaalde oppervl. (are)	944	1.047	824
Arb.bezetting (manj.)	0,29	0,21	0,42
Geïnvesteed vermogen per 1-1-1982	57.000	56.000	58.000
Opbrengsten:			
tuinbouwprodukten	15.270	11.250	21.310
landbouw en veeteelt	850	1.100	470
overige opbrengsten	1.130	810	1.610
Totale opbrengsten	17.250	13.160	23.390
Kosten:			
afschrijvingen	2.550	2.110	3.210
rente	2.250	2.020	2.580
huur en pacht	630	700	520
arbeid	10.660	8.340	14.130
afleveringskosten	1.340	770	2.230
materialen	2.730	2.040	3.750
overige kosten	2.910	2.660	3.280
Totale kosten	23.070	18.640	29.700
Ondernemersoverschot	-5.820	-5.480	-6.310

Tabel 2.4 Het aandeel van de winstgevende bedrijven in de totale produktiewaarde

	Alle bedrijven	Indeling naar sbe per ha	
		minder dan 22 sbe (extensief)	meer dan 22 sbe (intensief)
Aantal bedrijven	63	32	31
Aantal bedrijven in %	100	54	46
Produktiewaarde in %	100	46	54
Percentage winstgevende bedr.	3	1	5
Percentage produktiew. van de winstgevende bedrijven	6	6	7

N.B. In deze tabel is voor iedere groep aangegeven welk deel van de totale produktiewaarde van de groep wordt geleverd door de winstgevende bedrijven.

Tabel 2.5 Bedrijfsresultaten 1982 in vergelijking met die van 1981 van de groenteteelt in de open grond in Nederland

	1981	1982	Stijging (1981=100)	Hoeveelheids- mutaties	Prijzsmuta- ties
Aantal bedrijven	62	62			
Aantal bedrijven die door de steek- proef zijn vertegenwoordigd	1.400	1.400			
Groente en vroege aardappelen (are)	764	780			
Overige tuinbouw in de open grond	30	27			
Akkerbouw en grasland	164	158			
Arbeidsbezetting in manjaren	2,75	2,77			
Kosten					
Arbeid	95.740	100.160	4,6%	- 1,4%	+ 6,1%
Rente 1)	23.670	21.410	- 9,5%	- 1,0%	- 8,7%
Afschrijving	22.670	24.390	7,6%	+ 3,0%	+ 4,2%
Zaad-, plant- en pootgoed	10.080	10.900	8,1%		
Overige materialen	12.580	14.290	13,6%		
Afleveringskosten	12.670	12.380	- 2,3%		
Overige kosten	31.380	33.780	7,6%		
Totale kosten	208.790	217.310	4,1%		
Opbrengsten					
Groente en vroege aardappelen	144.850	134.260	- 7,3%		
Overige tuinbouwproducten	8.300	7.720	- 7,0%		
Aanwas vaste plantopstand	3.780	5.730	51,6%		
Landbouw en veeteelt	7.180	8.310	15,7%		
Overige opbrengsten	4.910	5.230	6,5%		
Totale opbrengsten	169.020	161.250	- 4,6%		
Ondernemersoverschot	-39.770	-56.060			
Idem in % van de kosten	- 19	- 26			

1) Voor het boekjaar 1982 zijn de volgende rentetarieven gebruikt: 2½% voor de grond (in 1981 2½%); 8% voor de duurzame slijtende produktiemiddelen (in 1981 9%); 10½% voor de normale behoefte aan vlot-
tende middelen (in 1981 12½%).

2.7 Arbeidsopbrengst, inkomen, gezinsbesteding en besparing per ondernemer

Voor een beeld van de arbeidsopbrengst, het inkomen, de gezinsbesteding en besparing gemiddeld per ondernemer, wordt verwezen naar bijlage 5.

De arbeidsopbrengst van de ondernemer - bestaande uit het ondernemersoverschot en de als kosten gecalculerde vergoeding voor de handenarbeid van de ondernemer - bedroeg gemiddeld f 15.090,-. Het ondernemersinkomen per ondernemer - de arbeidsopbrengst vermeerderd met het saldo van de berekende en betaalde rente en de rentesubsidie - bedroeg gemiddeld f 24.240,-.

Het gezinsinkomen uit het bedrijf - dat is het ondernemersinkomen vermeerderd met de vergoeding voor handenarbeid van de gezinsleden - werd op f 33.200,- becijferd.

Het inkomen buiten het bedrijf - gemiddeld f 12.670,- per ondernemer - is in bijlage 5 gespecificeerd opgenomen. Hieruit blijkt dat de huurwaarde van de eigen woning, welke gesteld is op 6% van de boekwaarde van de woning, een belangrijk bestanddeel is van het inkomen buiten het bedrijf.

Het totaalinkomen - gezinsinkomen uit het bedrijf vermeerderd met het inkomen buiten bedrijf - was gemiddeld f 45.870,- per ondernemer. Voor de extensievere bedrijven bedroeg het totaalinkomen f 39.000,- gemiddeld per ondernemer en voor de intensievere bedrijven f 54.300,-.

De gezinsbesteding lag gemiddeld op een niveau van f 57.330,- per ondernemer. Voornoemde f 57.330,- kan worden gesplitst in premie volksverzekeringen f 6.480,-, premies vrijwillige verzekeringen f 4.540,-, persoonlijke belastingen f 6.250,- x), betaald loon gezinsleden f 550,- en de overige gezinsbestedingen f 39.510,-. De ontsparing bedroeg derhalve f 11.460,- gemiddeld per ondernemer.

Ter vergelijking zijn in tabel 2.6 de gemiddelde cijfers (per ondernemer) betreffende het totaalinkomen, de gezinsbesteding en de besparing over 1982 van enkele andere takken van tuinbouw opgenomen.

- x) Hieronder zijn opgenomen de betaalde minus ontvangen persoonlijke belastingen in 1982, er is geen rekening gehouden met de nog te betalen belastingen per 31 december 1982.

Tabel 2.6 Totaalinkomen, gezinsbesteding en besparing (gemiddeld per ondernemer)

Takken van tuinbouw in Nederland	Aantal bedrijven	Aantal ondernemers per bedrijf	Totaalinkomen	Gezinsbesteding	Besparing
Groenteteelt onder glas	99	1,32	52.150	73.190	-21.040
Snijbloemeteelt onder glas	99	1,37	67.420	62.400	5.020
Potplantenteelt onder glas	56	1,58	82.810	63.590	19.220
Boomkwekerij 1)	57	1,16	65.000	58.820	6.180
Champignonteelt	34	1,13	74.660	70.240	4.420
Fruিতেelt	51	1,34	77.260	56.320	20.940
Groenteteelt open grond	63	1,28	45.870	57.330	-11.460

1) Voor de boomkwekerij is het boekjaar vastgesteld van 1 mei 1982 tot 1 mei 1983.

2.8 De spreiding van de arbeidsopbrengst, het inkomen en de besparing

Uit bijlage 6 blijkt dat 79% van de ondernemers een positieve arbeidsopbrengst had; van 46% van de ondernemers was de arbeidsopbrengst meer dan f 15.000,-, van 8% meer dan f 45.000,-. Bij de ondernemers met een negatieve arbeidsopbrengst (21%) was het bedrijfsverlies groter dan het gecalculeerde loon van de ondernemer.

Het totaalinkomen bedroeg gemiddeld f 45.870,-. 65% van de ondernemers had een totaalinkomen hoger dan f 30.000,-, 47% hoger dan f 45.000,- en 31% hoger dan f 60.000,-.

De spreiding van de besparing is opgenomen in bijlage 7. Hieruit blijkt dat 37% van de ondernemers heeft gespaard. 20% van de ondernemers had een besparing groter dan f 15.000,- en 6% groter dan f 30.000,-.

3. De financiering

3.1 De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen

De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen zijn gemiddeld per bedrijf opgenomen in bijlage 8. Aangezien er bedrijven zijn, met meer dan één ondernemer (gemiddeld 1,28 ondernemers per bedrijf) kunnen de gemiddelde cijfers per ondernemer van bijlage 5 niet vergeleken worden met die van bijlage 8.

De mutatie in het eigen vermogen bedroeg - f 10.670,- en kwam als volgt tot stand:

Besparingen	- f 14.710,-
Investeringssubsidies woningen	" 170,-
Meer ontvangsten dan berekende WIR	- " 530,-
Erfenissen en/of schenkingen	" 2.150,-
Uitkering levensverzekering	" 450,-
Vergoeding inkomensderving	" 10,-
Boekwinst of -verlies bij desinvesteringen van produktiemiddelen	" 1.450,-
Koersverschillen effecten	" 220,-
Invest.subsidies duurz.prod.midd.	" 120,-
	- <u>f 10.670,-</u>

De mutaties in het eigen vermogen te zamen met de afschrijvingen op de duurzame slijtende produktiemiddelen en plantopstanden ad f 24.070,- leverde een totaal beschikbaar bedrag aan eigen financieringsmiddelen op van f 13.400,-.

Het vreemde vermogen nam af met f 3.450,-, zodat totaal f 9.950,- aan financieringsmiddelen ter beschikking kwam.

3.2 De aanwending van de financieringsmiddelen

Uit bijlage 9 blijkt de aanwending van de beschikbaar gekomen financieringsmiddelen.

In 1982 is in duurzame produktiemiddelen f 24.340,- bruto geïnvesteerd. De bruto-investeringen zijn - zoals eerder omschreven - verminderd met de aanspraak op WIR-premie.

De gemiddelde bruto-investeringen waren op bedrijven met extensievere teelten f 22.800,- per bedrijf. Zij bedroegen voor de bedrijven met intensievere teelten f 26.160,-.

De spreiding in de bruto-investeringen was groot: 9% van de bedrijven investeerde niet, 29% investeerde van f 1,- tot f 10.000,-, 34% van f 10.000,- tot f 30.000,-, 8% van f 30.000,- tot f 50.000,- en 20% voor meer dan f 50.000,- (tabel 3.1).

De bedrijven met meer dan f 50.000,- bruto-investeringen (20%) namen 80% van de totale investeringen van alle in het onderzoek betrokken bedrijven voor hun rekening.

Tabel 3.1 Spreiding van de bruto-investeringen in duurzame produktiemiddelen (aantal bedrijven per investeringsklasse in procenten)

Investeringsklasse	Bruto-investering	Netto-investering ¹⁾
	%	%
Niet geïnvesteerd 2)	9	60
f 1,- - f 10.000,-	29	17
f 10.000,- - f 20.000,-	22	9
f 20.000,- - f 30.000,-	12	2
f 30.000,- - f 40.000,-	4	1
f 40.000,- - f 50.000,-	4	6
f 50.000,- en meer	20	5
	100	100

- 1) Als netto-investering is beschouwd de bruto-investering minus de gecalculeerde afschrijving.
 2) Nul of negatief.

De investeringen en beleggingen (per saldo) buiten het bedrijf bedroegen gemiddeld f 770,-, namelijk:

a. netto-investeringen in woningen	f 430,-
b. deelname veiling e.d.	" 560,-
c. leningen u/g	- " 190,-
d. diversen	- " 30,-
Totaal	f 770,-

De overige produktiemiddelen (veldinventaris, voorraad materialen) en de liquiditeiten (voorraad produkt, vorderingen, effecten en geldmiddelen) namen af met resp. f 840,- en f 14.320,-.

3.3 De balans

3.3.1 Activa

In bijlage 10 is een uitvoerige specificatie opgenomen betreffende de activa van de balans.

De totale bezittingen van de ondernemers op de opengronds-groentebedrijven werden per 31 december 1982 becijferd op f 634.790,- gemiddeld per bedrijf. Hiervan had f 334.000,- (53%) betrekking op duurzame produktiemiddelen, f 9.060,- (1%) op overige produktiemiddelen en f 178.820,- (28%) op overige bezittingen (w.o. de woningen voor f 167.420,-). De resterende f 112.910,- (18%) had betrekking op de liquiditeiten.

3.3.2 Passiva

Het vreemde vermogen is gespecificeerd in bijlage II. Het vreemde vermogen bedroeg per 31 december 1982 f 167.000,-; dat is 26% van het totale vermogen.

Van het vreemde vermogen op lange termijn is 72% door de Rabobank verstrekt.

In tabel 3.2 zijn zowel het totale als het vreemde vermogen (in procenten van het totale vermogen) van opengrondsgroentebedrijven vergeleken met die van andere takken van tuinbouw.

Tabel 3.2 Het totale vermogen (gemiddeld per bedrijf) en het vreemde vermogen (in procenten van het totale vermogen) per 31 december 1982

Takken van tuinbouw in Nederland	Totale vermogen	Vreemde vermogen in % van het totale vermogen
Groenteteelt onder glas	936.830	42
Snijbloementeel onder glas	1.055.900	51
Potplantenteelt onder glas	1.100.670	48
Boomkwekerij 1)	706.640	19
Groenteteelt open grond	634.790	26
Bloembollenteelt 2)	1.397.060	25
Fruitteelt	963.040	19
Champignonenteelt	732.430	42

1) Cijfers 30-4-1983.

2) Cijfers 31-12-1981.

3.4 De afname van het eigen vermogen van 31 december 1981 tot 31 december 1982

Voor het gemiddelde bedrijf daalde het eigen vermogen van f 494.030,- per 31 december 1981 tot f 467.790,- per 31 december 1982 als gevolg van:

a. correcties op de balans per 31 december 1981	- f 3.870,-
b. correcties a.g.v. wijziging in de keuzeregeling betreffende de omzetbelasting	" 420,-
c. toe- en uittreding van firmanten	- " 310,-
d. vermogensinbreng van echtgenotes	" 950,-
e. herwaardering i.v.m. wijziging WIR-premie	" 2.770,-
f. herwaardering a.g.v. prijswijziging	- " 15.530,-
g. besparing	- f 14.710,-
h. overige mutaties 1)	" 4.040,-
i. mutaties in het eigen vermogen	- " 10.670,-
Totaal	- f 26.240,-

1) Specificatie in bijlage 8.

De herwaardering a.g.v. prijswijziging per 1-1-1982 ontstaan op:

- grond	- f 19.910,-
- duurzame slijtende produktiemiddelen	+ " 2.760,-
- woningen	+ " 1.620,-
Totaal	- f 15.530,-
	=====

De solvabiliteit (eigen vermogen in % van het totaalvermogen) bedroeg gemiddeld per:

31 december 1981	74,3%
1 januari 1982	73,7%
31 december 1982	73,6%

De solvabiliteit per 31 december 1982 was 0,7% lager t.o.v. 31 december 1981. Deze 0,7% is de som van:

a. herwaardering a.g.v. prijsstijging en correcties e.d.	- 0,6%
b. toename eigen vermogen	- 0,4%
c. afname vreemd vermogen	+ 0,3%

	- 0,7%
	=====

Voor de onderscheiden groepen van bedrijven zijn de mutaties in het eigen vermogen in bijlage 11 gespecificeerd.

3.5 De spreiding van het eigen vermogen in procenten van het totaalvermogen (solvabiliteit) per 31 december 1982

De spreiding van de solvabiliteit is opgenomen in bijlage 12. Voor het gemiddelde bedrijf met opengrondsgroente bedroeg de solvabiliteit 74% per 31 december 1982. Van de bedrijven had 57% een hogere solvabiliteit dan 70% en 25% van de bedrijven hoger dan 90%.

3.6 Liquiditeiten, voorraad materialen e.d. en veldinventaris minus vreemd vermogen op korte termijn

Bijlage 13 geeft een beeld van de liquiditeiten, voorraad materialen e.d. en veldinventaris minus vreemd vermogen op korte termijn (excl. persoonlijke belastingen en premies). Voor het gemiddelde bedrijf was dit saldo f 111.010,-, dat is 51% van de kosten (in 1981 58%). Voor de bedrijven met extensieve teelten was dit saldo f 120.320,-, voor die met intensieve teelten f 99.950,- per bedrijf, dat is respectievelijk 62% en 41% van de kosten.

3.7 De spreiding van de liquiditeiten, voorraad materialen e.d. en veldinventaris minus vreemd vermogen op korte termijn in procenten van de kosten

In bijlage 14 is de spreiding van dit kengetal opgenomen. De spreiding van dit kengetal varieert van -7% tot 178%. Van de bedrijven had 51% een hoger saldo dan 30% van de jaarkosten en 31% van de bedrijven hoger dan 70% van de jaarkosten. Het percentage bedrijven met een saldo van meer dan 70% van de jaarkosten bedroeg voor de bedrijven met extensievere en intensievere teelten respectievelijk 52 en 29.

3.8 Bedrijven met een relatief zeer gunstige, gunstige of matige financiële positie

Ter onderscheiding van de bedrijven naar hun financiële positie zijn de 63 bedrijven op basis van twee kengetallen ingedeeld, te weten: de solvabiliteit per 31 december 1982 en de besparing in procenten van de kosten. Op grond van deze kengetallen zijn arbitrair enkele scheidingslijnen getrokken, zodat 3 groepen bedrijven konden worden onderscheiden.

Tabel 3.3 Aantal bedrijven resp. per klasse van solvabiliteit en besparing in procenten van de kosten

Solvabiliteit per 31-12-1982	Besparing in % v.d. kosten (gem. van 1981 en 1982)					
	negatief			positief		
	21 e.m.	20-10	10-0	0-10	10-20	20 e.m.
Negatief	-	1	-	-	-	-
0 - 10	1	-	-	-	-	-
10 - 20	1	-	2	-	-	-
20 - 30	-	1	-	-	-	-
30 - 40	-	1	1	-	-	-
40 - 50	-	-	2	3	1	-
50 - 60	-	5	1	-	-	-
60 - 70	-	4	3	2	2	-
70 - 80	-	-	3	4	2	1
80 - 90	-	1	6	-	2	-
90 - 100	-	3	3	4	1	2

Dit heeft tot de volgende onderscheidingen geleid:

- bedrijven met een relatief zeer gunstige financiële positie, 15 bedrijven (28%);
- bedrijven met een relatief gunstige financiële positie, 21 bedrijven (34%);
- bedrijven met een relatief matige financiële positie, 27 bedrijven (38%).

In tabel 3.4 zijn de gemiddelde balansen van de drie onderscheiden groepen van bedrijven weergegeven. De verschillen tussen de groepen zijn groot. Dit komt o.a. tot uitdrukking in de omvang van de liquide middelen alsook in de mate waarin de bedrijven met vreemd vermogen zijn gefinancierd.

De bedrijven met een "zeer gunstige" financiële positie hebben gemiddeld per bedrijf een besparing van f 12.100,-, op de bedrijven met een "matige" financiële positie werd een ontsparring berekend van f 33.500,- (zie tabel 3.5).

De verschillen in de besparing zijn vooral een gevolg van de sterk uiteenlopende gemiddelde inkomens. Het verschil in inkomen is vooral ontstaan door een groot verschil in rentabiliteit van de 3 onderscheiden groepen van bedrijven.

De bruto-investeringen in duurzame produktiemiddelen en de investeringen en beleggingen buiten bedrijf bedroegen voor de bedrijven met een "zeer gunstige" financiële positie f 39.700,-, voor de bedrijven met een "matige" financiële positie f 16.900,-. Door eerstgenoemde bedrijven konden de investeringen en de beleggingen buiten het bedrijf met eigen middelen worden gefinancierd.

Op de bedrijven met een "matige" financiële positie kwamen gemiddeld in 1982 - als gevolg van de bijzonder lage rentabiliteit (-30% van de kosten) - geen eigen financieringsmiddelen ter beschikking (-f 5.000,-). Het vreemde vermogen op lange termijn nam toe met f 400,-, de liquiditeiten namen af met f 23.700,-. Voornoemde ontwikkelingen komen ook tot uitdrukking in de solvabiliteit (eigen vermogen in % van het totaalvermogen), die voor de bedrijven met een "zeer gunstige" financiële positie gemiddeld gelijk bleef en voor de bedrijven met een "matige" financiële positie verminderde met 2 punten.

Uit tabel 3.6 blijkt dat de liquiditeit op korte termijn tussen de drie onderscheiden groepen van bedrijven sterk uiteenliep.

De bedrijven met een "zeer gunstige" financiële positie hadden gemiddeld f 165.960,- meer aan liquiditeiten, voorraden e.d. dan vreemd vermogen op korte termijn; voor bedrijven met een "matige" financiële positie was dit saldo f 44.180,-, dat is respectievelijk 79% en 20% van de kosten.

Van 70% van de bedrijven met een relatief zeer gunstige financiële positie en van 11% van die met een relatief matige financiële positie was het positieve saldo van liquiditeiten en voorraden e.d. minus vreemd vermogen op korte termijn, groter dan 50% van de jaarkosten (zie tabel 3.7).

Tabel 3.4 Balans per 31 december 1982 (gemiddeld per bedrijf)

	Financiële positie			
	relatief zeer gunstig	relatief gunstig	relatief matig	
Aantal bedrijven	15	21	27	
Aantal bedrijven in %	28	34	38	
Leeftijd ondernemer	45	43	39	
Aantal sbe gemidd. per bedr.	208	204	226	
Activa	x 1000 gld.	%	x 1000 gld.	%
Grond (in exploitatie)	196,0	29	182,2	25
Duurz.slijtende prod.midd.	131,7	20	188,1	26
Overige produktiemiddelen	9,2	1	10,7	1
Liquiditeiten	161,0	24	140,7	19
Deelnemingen en beleggingen	172,9	26	212,0	29
Totaal	670,8	100	733,7	100
Passiva				
Vreemd verm. op lange termijn	42,7	6	138,2	19
Vreemd verm. op korte termijn	4,3	1	10,3	1
Totaal vreemd vermogen	47,0	7	148,5	20
Eigen vermogen	623,8	93	585,2	80
Totaal	670,8	100	733,7	100
Procentuele verdeling v.d. bedr.	%	%	%	%
Bedr. met minder dan 22 sbe p.ha (100%)	27	31	42	42
Bedr. met meer dan 22 sbe p.ha (100%)	29	38	33	33
Alle bedrijven (100%)	28	34	38	38

Tabel 3.5 De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen en de aanwending daarvan (gem. per bedrijf)

	Financiële positie				
	15		21		27
	x 1000 gld.	%	x 1000 gld.	%	x 1000 gld.
Aantal bedrijven					
Beschikbaar gekomen:	93,5	273	59,8	664	33,0
Totaalinkomen					493
Af: gezinsbesteding	81,4	238	75,1	834	66,5
Besparing	12,1	35	-15,3	-170	-33,5
Overige mutaties in het eigen vermogen	- 0,5	- 1	5,4	60	6,1
Totaal mutaties eigen vermogen	11,6	34	- 9,9	-110	-27,4
Afschrijvingen	23,1	67	26,7	297	22,4
Totaal eigen financieringsmiddelen	34,7	101	16,8	187	- 5,0
Mutaties vreemd verm. op lange termijn	0,3	1	- 7,1	- 79	0,4
Mutaties vreemd verm. op korte termijn	- 0,8	- 2	- 0,7	- 8	- 2,1
Totaal financieringsmiddelen	34,2	100	9,0	100	- 6,7
Totaal bruto-investeringen	41,9	122	20,1	223	15,5
Invest. en beleggingen buiten bedrijf	- 2,2	- 6	2,5	28	1,4
Mutaties in overige produktiemiddelen	- 1,5	- 4	- 1,4	- 16	0,1
Mutaties in liquiditeiten	- 4,0	-12	-12,2	-135	-23,7
Totaal van investeringen en beleggingen	34,2	100	9,0	100	- 6,7
					-100

Tabel 3.6 Liquiditeiten, voorraad materialen e.d. en veldinventaris minus vreemd vermogen op korte termijn per 31 december 1982 (gemiddeld per bedrijf)

	Financiële positie		
	relatief zeer gunstig	relatief gunstig	relatief matig
Aantal bedrijven	15	21	27
A. Liquiditeiten en voorraden e.d.	179.230	151.420	60.540
B. Vreemd verm. op korte term.	4.270	10.330	16.360
Saldo (A - B)	165.960	141.090	44.180
Idem in % van de kosten	79	64	20

Tabel 3.7 Spreiding van de liquiditeiten, voorraad materialen e.d. en veldinventaris minus vreemd vermogen op korte termijn in procenten van de kosten (aantal bedrijven per liquiditeitsklasse in procenten)

	Financiële positie		
	relatief zeer gunstig	relatief gunstig	relatief matig
Aantal bedrijven	15	21	27
	%	%	%
Negatief	-	-	11
Positief			
0 - 10% van de jaarkosten	-	13	11
10 - 30% " " "	20	32	52
30 - 50% " " "	10	4	15
50 - 70% " " "	3	17	8
meer dan 70% v.d. jaarkosten	67	34	3
Totaal	100	100	100

In tabel 3.8 zijn van de drie onderscheiden groepen van bedrijven de belangrijkste kengetallen opgenomen over 1982.

- De bedrijven met een "zeer gunstige" financiële positie waren gemiddeld (op basis van sbe) 8% kleiner dan de bedrijven met een "matige" financiële positie.

- De bedrijven met een "zeer gunstige" financiële positie hadden in 1982 een ondernemersoverschot van -15%, die met een "matige" financiële positie van -30% van de kosten.
- Op bedrijven met een "zeer gunstige" financiële positie nam het eigen vermogen toe met een bedrag gelijk aan 3% van de kosten; op de bedrijven met een "matige" financiële positie nam het eigen vermogen af met 15%.

De toename van het vreemde vermogen in % van de kosten was op de eerstgenoemde bedrijven 2, op de laatstgenoemde bedrijven was de afname 8%.

- De liquiditeit op korte termijn was per ultimo 1982 voor de bedrijven met een "zeer gunstige" en die met een "matige" financiële positie respectievelijk 82% en 23%.
- De solvabiliteit was op de bedrijven met een "zeer gunstige" financiële positie 93% (zowel per 1 januari 1981 als per 31 december 1982). Op de bedrijven met een "matige" financiële positie daalde dit kengetal van 50% per 1 januari 1982 tot 48% per 31 december 1982.
- De besparing in 1982 van de bedrijven met een "zeer gunstige" financiële positie bedroeg gemiddeld f 10.900,- per ondernemer; op bedrijven met een "matige" financiële positie was er een ontsparring van f 24.900,- per ondernemer.

Tabel 3.8 Diverse kengetallen over 1982

	Financiële positie		
	relatief zeer gunstig	rela- tief gunstig	rela- tief matig
Aantal bedrijven	15	21	27
Aantal bedrijven in %	28	34	38
Aantal sbe	208	204	226
Opp. groenteteelt open grond in are	638	738	873
Opp. landbouw in are	282	77	34
Ondern.overschot in % van de kosten	-15	-28	-30
Idem 1)	-18	-33	-34
Percentage winstgevende bedrijven	5	0	4
Besparing in % van de kosten 1)	4	-10	-18
Toeneming v/h eigen vermogen in % van de kosten 1)	3	- 7	-15
Toeneming v/h vreemde vermogen in % van de kosten 1)	2	- 5	- 8
Bruto-invest. in % van de kosten 1)	23	7	2
Netto-invest. in % van de kosten 1)	13	- 4	- 8
Liq. en vlott.midd. minus schulden op korte termijn in % van de kosten 1)	82	61	23
Boekw. v.d. slijtende duurz.prod.midd. in % v.d. nieuww. per 1 januari 1982 1)	36	41	40
Idem per 31 december 1982 1)	34	38	37
Eigen vermogen in % van het totaalvermogen per 1 januari 1982	93	79	50
Eigen vermogen in % van het totaalvermogen per 31 december 1982	93	80	48
Idem 1)	93	79	39
	x1000 gld.	x1000 gld.	x1000 gld.
Totaalinkomen per ondernemer	84,9	44,0	24,6
Af: premie volksverzekering	10,2	6,2	4,5
premie vrijw. verzekeringen	4,7	4,9	4,2
persoonlijke belastingen	13,5	4,6	3,5
loon gezinsleden	1,7	0,4	-
overige gezinsbestedingen	43,9	39,1	37,3
Totaal van gezinsbestedingen	74,0	55,2	49,5
Besparing per ondernemer	10,9	-11,2	-24,9
Besparing in % van het totaalinkomen	13	- 26	- 101
Aantal ondernemers gemiddels per bedrijf	1,10	1,36	1,35

1) Ongewogen gemiddelden.

Bijlagen

Bijlage 1. Grondgebruik over 1982 (gemiddeld per bedrijf)

	Alle be- drij- ven	Indeling naar sbe per ha	
		minder dan 22 sbe (extensief)	meer dan 22 sbe (intensief)
Aantal bedrijven	63	32	31
Aantal bedrijven in %	100	54	46
Aantal sbe	213	170	265
I Opengrondstuinbouw:	are	are	are
sluitkool	144	237	34
spruiten	120	109	133
bloemkool	94	65	127
poot en/of zaaiuien	28	43	11
prei	46	31	64
augurken	11	5	19
peen	38	35	40
asperges	34	29	41
witlofpennen	22	11	35
aardbeien	32	4	66
sla 1)	55	27	88
spinazie	65	83	43
andijvie	3	2	4
bonen	49	66	29
overige groente	61	66	54
Totaal groente open grond	802	813	698
Vroege aardappelen en pootaardappelen	81	113	43
Fruit	3	-	6
Bloembollen	18	20	15
Overige tuinbouwgewassen	5	8	4
Totaal opengrondstuinbouw	788	839	728
II Tuinbouw onder glas:			
staand glas	3	1	6
plat glas	1	1	2
III Braakland	9	4	13
Totaal tuinbouw	801	845	749
IV Akkerbouw en grasland	152	206	88
V Verhuurd aan derden	57	86	22
VI Erf, blijvende paden, enz.	55	51	61
Totale kadastrale oppervlakte	1065	1188	920
waarvan eigendom	572	540	610

1) Inclusief ijsbergsla.

Bijlage 2. Arbeidsbezetting in manjaren over 1982 (gemiddeld per bedrijf)

	Alle be- drij- ven	<u>Indeling naar sbe per ha</u> minder dan 22 sbe (extensief) meer dan 22 sbe (intensief)	
Aantal bedrijven	63	32	31
Aantal ondernemers per bedrijf	1,28	1,30	1,26
Gemiddelde leeftijd van de ondernemer	42	40	44
Arbeidsbezetting in manjaren:			
arbeid van de ondernemer(s)	1,58	1,56	1,61
arbeid van de echtgenotes	0,26	0,13	0,42
arbeid van de overige gezinsleden	0,10	0,06	0,15
arbeid van vast personeel	0,08	0,03	0,14
arbeid van los personeel	0,76	0,43	1,14
Totaal arbeidsbezetting	2,78	2,21	3,46
Arbeid van de ondernemer, echtgenotes en de overige gezinsleden in procenten van de totale arbeidsbezetting	70	79	63

Bijlage 3. Bedrijfsresultaten over 1982 (gemiddeld per bedrijf)

	Alle be- drij- ven	Indeling naar sbe per ha minder dan 22 sbe (extensief)	meer dan 22 sbe (intensief)
Aantal bedrijven	63	32	31
Omzet in procenten	100	46	54
Geïnvesteed vermogen per 1-1-1982	539.000	584.000	485.000
Kosten:			
Afschrijving duurz. prod.middelen	18.840	20.100	17.340
Afschrijving vast plantopstand	5.230	1.990	9.080
Huur en pacht	5.940	7.300	4.320
Rente	21.210	21.140	21.300
Onderhoud	4.420	4.320	4.550
Energiekosten	3.980	4.160	3.770
Meststoffen	7.000	7.760	6.100
Zaad-, plant- en pootgoed	11.420	8.440	14.960
Bestrijdingsmiddelen	5.780	4.610	7.180
Overige materialen	1.520	600	2.630
Werk door derden	6.270	7.040	5.350
Afleveringskosten	12.790	8.080	18.380
Autokosten	2.640	2.260	3.080
Arbeid ondernemers	74.280	73.080	75.700
Arbeid echtgenotes	8.510	4.140	13.710
Arbeid overige gezinsleden	2.990	1.610	4.620
Arbeid personeel	15.030	8.810	22.430
Overige kosten	10.180	10.110	10.260
Totaal	218.030	195.550	244.760
minus subsidie aan loon	200	360	-
Totale kosten	217.830	195.190	244.760
Opbrengsten:			
Groenten en vroege aardappelen	136.690	111.450	166.720
Overige tuinbouwprodukten	7.490	6.340	8.850
Landbouw en veeteelt	8.020	11.500	3.890
Aanwas vaste plantopstand	5.530	1.410	10.420
Overige opbrengsten	5.180	7.130	2.870
Totaal	162.910	137.830	192.750
Ondernemersoverschot	-54.920	-57.360	-52.010
Ondernemersoverschot: in % v.d. kosten	- 25	- 29	- 21
in % v/h geïnv.verm.	- 10	- 10	- 11
Arbeidsopbrengst per manjaar	16.510	13.720	18.630

Bijlage 4. Spreiding van het ondernemersoverschot in % van de kosten
(aantal bedrijven per rentabiliteitsklasse, in procenten)

	Alle be- drij- ven	Indeling naar sbe per ha	
		minder dan 22 sbe (extensief)	meer dan 22 sbe (intensief)
Aantal bedrijven	63	32	31
Rentabiliteitsklasse	%	%	%
Negatief			
50 en meer	17	21	13
50 - 40	14	22	6
40 - 30	15	12	18
30 - 20	17	25	7
20 - 10	20	13	29
10 - 0	<u>14</u>	<u>6</u>	<u>22</u>
Totaal verliesgevend	97	99	95
Positief			
0 - 10	<u>3</u>	<u>1</u>	<u>5</u>
Totaal winstgevend	100	100	100
Ondernemersoverschot in % van de kosten (ongewogen gemiddelde)			
	-29	-34	-24
Standaardfout	2,2	3,0	3,0

Bijlage 5. Inkomen, gezinsbesteding en besparing in 1982 (gemidd. per ondern.)

	Alle be- drij- ven	Indeling naar sbe per ha minder dan 22 sbe (extensief)	meer dan 22 sbe (intensief)
Aantal bedrijven	63	32	31
Aantal ondernemers	90	47	43
Ondernemersoverschot	-42.780	-44.080	-41.190
Handenarbeid ondernemer	57.870	56.160	59.960
Arbeidsopbrengste van de ondernemer	15.090	12.080	18.770
Berekende rente	16.520	16.240	16.870
Betaalde minus ontvangen rente	8.340	8.760	7.820
Saldo	8.180	7.480	9.050
Rentesubsidie	970	1.120	790
Ondernemersinkomen	24.240	20.680	28.610
Handenarbeid echtgenotes	6.630	3.180	10.860
Handenarbeid overige gezinsleden	2.330	1.240	3.660
Gezinsinkomen uit bedrijf	33.200	25.100	43.130
Inkomen buiten bedrijf	12.670	13.900	11.170
Totaalinkomen	45.870	39.000	54.300
Premie volksverzekeringen	6.480	7.050	5.780
Premies vrijwillige verzekeringen	4.540	4.040	5.150
Persoonlijke belastingen	6.250	7.700	4.470
Loon gezinsleden	550	180	1.010
Overige gezinsbestedingen	39.510	36.150	43.640
Totaal van gezinsbestedingen	57.330	55.120	60.050
Besparing	-11.460	-16.120	- 5.750
Specificatie inkomen buiten bedrijf			
Positief			
Huurwaarde woning(en)	7.520	6.830	8.370
Huren buiten bedrijf	330	140	560
Rente buiten bedrijf	4.200	5.000	3.220
Uitkeringen volksverzekeringen	3.250	2.320	4.390
Overige baten	3.830	4.550	2.960
Totaal positief	19.130	18.840	19.500
Negatief			
Afschrijving woning(en)	2.590	2.310	2.940
Onderhoud, verzekering en grondbelasting woning(en)	1.200	940	1.520
Rente privé-leningen	2.660	1.680	3.860
Overige lasten	10	10	10
Totaal negatief	6.460	4.940	8.330
Inkomen buiten bedrijf	12.670	13.900	11.170

Bijlage 6. Spreiding van de arbeidsopbrengst van de ondernemer, het ondernemersinkomen en het totaalinkomen van de ondernemer
(aantal ondernemers per inkomensklasse in %)

	Alle be- drij- ven	Indeling naar sbe per ha	
		minder dan 22 sbe (extensief)	meer dan 22 sbe (intensief)
Aantal bedrijven	63	32	31
Aantal ondernemers	90	47	43
<hr/>			
Arbeidsopbrengst van de ondernemer	%	%	%
- f 30.000,- en meer	3	3	2
- f 30.000,- - f 15.000,-	4	4	3
- f 15.000,- - f 0,-	14	16	13
f 0,- - f 15.000,-	33	35	30
f 15.000,- - f 30.000,-	20	19	21
f 30.000,- - f 45.000,-	18	18	19
f 45.000,- - f 60.000,-	5	2	8
f 60.000,- - f 90.000,-	3	3	4
	100	100	100
<hr/>			
Ondernemersinkomen van de ondernemer			
- f 30.000,- en meer	3	3	2
- f 30.000,- - f 15.000,-	4	4	3
- f 15.000,- - f 0,-	5	8	2
f 0,- - f 15.000,-	27	21	33
f 15.000,- - f 30.000,-	27	32	21
f 30.000,- - f 45.000,-	12	16	8
f 45.000,- - f 60.000,-	13	11	16
f 60.000,- - f 90.000,-	9	5	15
	100	100	100
<hr/>			
Totaalinkomen van de ondernemer			
- f 30.000,- en meer	-	1	-
- f 30.000,- - f 15.000,-	-	-	-
- f 15.000,- - f 0,-	1	2	-
f 0,- - f 15.000,-	16	18	13
f 15.000,- - f 30.000,-	18	15	22
f 30.000,- - f 45.000,-	18	22	12
f 45.000,- - f 60.000,-	16	21	9
f 60.000,- - f 90.000,-	20	16	26
f 90.000,- en meer	11	5	18
	100	100	100

Bijlage 7. Spreiding van de besparing (aantal ondernemers per besparingsklasse in procenten)

	Alle be- drij- ven	<u>Indeling naar sbe per ha</u>	
		minder dan 22 sbe (extensief)	meer dan 22 sbe (intensief)
Aantal bedrijven	63	32	31
Aantal ondernemers	90	47	43
<hr/>			
Besparingsklasse	%	%	%
Negatief			
f 30.000,- en meer	34	36	30
f 30.000,- - f 15.000,-	13	16	10
f 15.000,- - f 0,-	16	18	14
Totaal negatief	63	70	54
<hr/>			
Positief			
f 0,- - f 15.000,-	17	16	18
f 15.000,- - f 30.000,-	14	11	18
f 30.000,- en meer	6	3	10
Totaal positief	37	30	46
	100	100	100

Bijlage 8. De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen (gemiddeld per bedrijf)

	Alle be- drij- ven	<u>Indeling naar sbe per ha</u> minder dan 22 sbe (extensief)	<u>meer dan</u> 22 sbe (intensief)
Aantal bedrijven	63	32	31
Gezinsinkomen uit bedrijf	42.610	32.670	54.440
Inkomen buiten bedrijf	<u>16.270</u>	<u>18.090</u>	<u>14.110</u>
Totaalinkomen	58.880	50.760	68.550
Af: gezinsbesteding	<u>73.590</u>	<u>71.730</u>	<u>75.810</u>
Besparing	-14.710	-20.970	- 7.260
Bij: investeringssubsidies van woningen	170	210	130
invest.subsidies v.duurz.prod.midd.	120	220	-
meer ontvangen dan berek. WIR-premie	-530	-890	-100
Erfenissen en/of schenkingen	2.150	1.260	3.210
koersverschil effecten	220	290	120
uitkering levensverzekering	450	290	640
vergoeding inkomensderving	10	-	30
boekwinsten of -verliezen bij desinvesteringen	<u>1.450</u>	<u>2.830</u>	<u>- 190</u>
Totaal overige mutaties	<u>4.040</u>	<u>4.210</u>	<u>3.840</u>
Totaal mutaties eigen vermogen	-10.670	-16.760	- 3.420
Afschrijving duurz. prod.middelen	18.840	20.100	17.340
Afschrijving vaste plantopstand	<u>5.230</u>	<u>1.990</u>	<u>9.080</u>
Totaal afschrijvingen	<u>24.070</u>	<u>22.090</u>	<u>26.420</u>
Totaal eigen financieringsmiddelen	13.400	5.330	23.000
Mutaties vreemd vermogen:			
Leningen en kredieten van Rabobanken	-3.540	-10.200	4.370
Leningen en kredieten overige banken	3.130	- 120	7.000
Overig lang krediet	<u>-1.770</u>	<u>- 940</u>	<u>-2.750</u>
Totaal op lange termijn	-2.180	-11.260	8.620
Totaal op korte termijn	<u>-1.270</u>	<u>- 2.810</u>	<u>560</u>
Totaal mutaties vreemd vermogen	<u>- 3.450</u>	<u>-14.070</u>	<u>9.180</u>
Totaal financieringsmiddelen	9.950	- 8.740	32.180

Bijlage 9. Investerings, beleggingen en mutaties in de overige produktie-middelen, en de liquiditeiten (gemiddeld per bedrijf)

	Alle be- drij- ven	Indeling naar sbe per ha minder dan 22 sbe (extensief)	meer dan 22 sbe (intensief)
Aantal bedrijven	63	32	31
Investeringen in bedrijf:			
Grond (in exploitatie)	7.920	10.940	4.310
Bedrijfsgebouwen	3.420	3.670	3.130
Glasopstanden	200	-	450
Verwarmingsinstallaties	420	720	60
Overige installaties	2.490	2.730	2.200
Machines en werktuigen	9.320	12.970	4.980
Plantopstanden en bloembollenkraam	5.940	1.950	10.690
Betaling op lopende investeringen	- 90	- 160	-
Overige inventaris	1.260	1.080	1.470
Vee	1.630	1.980	1.220
Totaal	32.510	35.880	28.510
minus: desinvesteringen	8.170	13.080	2.350
waarvan vee	(1.620)	(1.820)	(1.380)
Totaal bruto-investeringen	24.340	22.800	26.160
Investeringen en beleggingen buiten bedrijf (saldo)			
Deelnemingen	560	430	730
Leningen u/g	- 190	- 420	80
Woningen	430	-2.620	4.060
Overige beleggingen	- 30	1.050	-1.320
Totaal	770	-1.560	3.550
Totaal van investeringen en beleggingen	25.110	21.240	29.710
Mutaties in overige produktiemiddelen			
Veldinventaris	150	270	-
Voorraad materialen e.d.	- 990	-1.490	- 390
Totaal	- 840	-1.220	- 390
Mutaties in liquiditeiten			
Voorraad produkt en vorderingen	-8.930	-18.050	1.920
Effecten	20	- 30	100
Spaarrekeningen e.d.	-1.900	- 7.520	4.770
Kas, lopende rek. banken en postgiro	-3.510	- 3.160	-3.930
Totaal	-14.320	-28.760	2.860
Totaal van investeringen, beleggingen en mutaties in overige produktie- middelen en liquiditeiten	9.950	- 8.740	32.180

Bijlage 10. Balans per 31 december 1982 (gemiddeld per bedrijf)

	Alle be- drij- ven	Indeling naar sbe per ha minder dan 22 sbe (extensief)	meer dan 22 sbe (intensief)
Aantal bedrijven	63	32	31
Boekw. slijtende duurz.prod.middelen in % van de nieuwwaarde per 1-1-1982	38	36	43
Idem per 31 december 1982	36	34	39
Activa			
Duurzame produktiemiddelen			
Grond in exploitatie	178.150	151.430	209.920
Bedrijfsgebouwen	61.180	73.350	46.700
Glasopstanden	3.610	2.010	5.520
Verwarmingsinstallaties	1.730	1.890	1.530
Overige installaties	16.220	13.240	19.780
Machines en werktuigen	38.400	39.820	36.720
Plantopstanden en bloembollenkraam	15.430	11.570	20.020
Betalingen op lopende investeringen	120	210	-
Overige inventaris	18.250	24.180	11.200
Vee	910	530	1.360
Totaal	334.000	318.230	352.750
Overige produktiemiddelen			
Veldinventaris	4.390	2.550	6.580
Voorraad materialen e.d.	4.670	3.720	5.810
Totaal	9.060	6.270	12.390
Liquiditeiten			
Voorraad produkt en vorderingen	45.190	54.540	34.070
Effecten	1.880	2.840	740
Spaarrekeningen e.d.	55.490	59.490	50.730
Kas, lopende rek. banken en postgiro	10.350	6.430	15.020
Totaal	112.910	123.300	100.560
Overige bezittingen			
Woningen	167.420	147.640	190.950
Deelname veilingen e.d.	4.050	3.760	4.390
Leningen u/g	1.270	2.270	80
Diversen	6.080	5.650	6.580
Totaal	178.820	159.320	202.000
Totaal activa	634.790	607.120	667.700
Passiva			
Vreemd vermogen	167.000	160.260	175.020
Eigen vermogen	467.790	446.860	492.680
Totaal passiva	634.790	607.120	667.700
Eigen vermogen in % van het totaalvermogen	74	74	74

Bijlage 11. Samenstelling van het vreemde vermogen per 31 december 1982 en de vermogensvergelijking (gemiddeld per bedrijf)

	Alle be- drij- ven	Indeling naar sbe per ha	
		minder dan 22 sbe (extensief)	meer dan 22 sbe (intensief)
Aantal bedrijven	63	32	31
Vreemd vermogen op lange termijn			
Leningen van Rabobanken	96.530	85.270	109.920
Leningen van overige banken	7.590	1.000	15.430
Leningen van familieleden	20.020	25.120	13.950
Leningen van overige particulieren	1.620	2.450	640
Kredieten van Rabobanken	16.540	16.530	16.550
Kredieten van overige banken	940	-	2.060
Overig lang krediet	<u>12.800</u>	<u>20.640</u>	<u>3.470</u>
Totaal	156.040	151.010	162.020
Vreemd vermogen op korte termijn			
Te betalen omzet- en loonbelasting	680	470	930
Te betalen kosten	7.750	6.700	8.980
Te betalen investeringen	590	570	620
Overig kort krediet	<u>1.940</u>	<u>1.510</u>	<u>2.470</u>
Totaal	<u>10.960</u>	<u>9.250</u>	<u>13.000</u>
Totaal vreemd vermogen	167.000	160.260	175.020
Vreemd vermogen in % v/h totaalvermogen	26	26	26
Vermogensvergelijking			
Eigen vermogen per 31 december 1981	494.030	483.050	507.080
Correcties op balans per 31-12-1981	- 3.870	- 8.230	1.320
Correcties a.g.v. wijziging in de keuze- regeling betreffende de omzetbelasting	420	780	-
Toe- en uittreding van firmanten	- 310	- 580	-
Vermogensinbreng van echtgenotes	950	1.250	600
Herwaardering i.v.m. wijziging WIR-premie	2.770	2.920	2.590
Herwaardering a.g.v. prijswijziging	<u>-15.530</u>	<u>-15.570</u>	<u>-15.490</u>
Eigen vermogen per 1 januari 1982	478.460	463.620	496.100
Mutaties eigen vermogen in 1982	<u>-10.670</u>	<u>-16.760</u>	<u>- 3.420</u>
Eigen vermogen per 31 december 1982	467.790	446.860	492.680

Bijlage 12. Spreiding van het eigen vermogen in procenten van het totaalvermogen (solvabiliteit) per 31 december 1982

(aantal bedrijven per solvabiliteitsklasse in %)			
	Alle be- drij- ven	<u>Indeling naar sbe per ha-</u> <u>minder dan</u> <u>meer dan</u> 22 sbe 22 sbe (extensief) (intensief)	
Aantal bedrijven	63	32	31
Solvabiliteit	%	%	%
Negatief	3	7	-
0 - 10	2	3	-
10 - 20	2	-	5
20 - 30	2	1	3
30 - 40	2	1	3
40 - 50	9	11	6
50 - 60	8	5	10
60 - 70	15	16	14
70 - 80	17	23	11
80 - 90	15	10	21
90 - 100	25	23	27
	<hr/> 100	<hr/> 100	<hr/> 100
Eigen vermogen in % van het totale vermogen (ongewogen)	68	63	72
Standaardfout	4,1	6,7	4,1

Bijlage 13. Liquiditeiten, voorraad materialen e.d. minus vreemd vermogen op korte termijn per 31 december 1982 (gemiddeld per bedrijf)

	Alle be- drij- ven	Indeling naar sbe per ha minder dan 22 sbe (extensief)	meer dan 22 sbe (intensief)
Aantal bedrijven	63	32	31
Kas, lopende rek. banken en postgiro	10.350	6.430	15.020
Spaarrekeningen e.d.	55.490	59.490	50.730
Effecten	1.880	2.840	740
Voorraad produkt en vorderingen	45.190	54.540	34.070
Voorraad materialen e.d.	4.670	3.720	5.810
Veldinventaris	4.390	2.550	6.580
A. Totaal aan middelen	121.970	129.570	112.950
Te betalen omzet- en loonbelasting	680	470	930
Te betalen kosten	7.750	6.700	8.980
Te betalen investeringen	590	570	620
Overig kort krediet	1.940	1.510	2.470
B. Totaal vreemd vermogen op korte termijn	10.960	9.250	13.000
Saldo (A - B)	111.010	120.320	99.950
Idem in % van de kosten	51	62	41

Bijlage 14. Spreiding van de liquiditeiten, voorraad materialen e.d. minus vreemd vermogen op korte termijn in % van de kosten

(aantal bedrijven per liquiditeitsklasse in %)

	Alle be- drij- ven	Indeling naar sbe per ha minder dan 22 sbe (extensief)	meer dan 22 sbe (intensief)
Aantal bedrijven	63	32	31
Liquiditeitsklasse	%	%	%
Negatief	4	1	8
Positief			
0 - 10% van de jaarkosten	9	9	8
10 - 30% " " "	36	33	40
30 - 50% " " "	10	5	15
50 - 70% " " "	10	13	6
meer dan 70% " " "	31	39	23
Totaal	100	100	100

Bijlage 15. Bedrijfsresultaten (gem. per bedrijf) en het inkomen, de gezinsbesteding en de besparing (gem. per ondernemer) in de jaren 1978 tot en met 1982 1)

	1978	1979 ²⁾	1979 ³⁾	1980	1981	1982
Aantal bedrijven	48	47	47	60	59	63
Aantal ondernemers	73	71	71	84	81	90
Oppervl. staand glas (are)	4	8	8	4	2	3
Oppervl. opengrondstuinb. (are)	709	632	632	746	781	788
Arbeidsbezetting in manjaren	2,88	2,86	2,86	2,80	2,73	2,78
Kosten	x1000 gld.	x1000 gld.	x1000 gld.	x1000 gld.	x1000 gld.	x1000 gld.
Arbeidskosten 4)	81,9	83,5	83,5	90,4	94,8	100,6
Rentekosten	14,4	17,4	15,8	20,6	22,8	21,2
Afschrijvingen	15,7	17,6	15,3	23,0	22,5	24,1
Energiekosten 4)	1,8	3,1	3,1	3,6	3,5	4,0
Overige kosten	50,4	52,1	52,1	60,4	60,9	67,9
Totale kosten	164,2	173,7	169,8	198,0	204,5	217,8
Opbrengsten						
Tuinbouwprodukten	111,5	125,0	125,0	154,0	151,3	144,2
Overige opbrengsten	12,0	14,0	14,0	17,7	16,1	18,7
Totale opbrengsten	123,5	139,0	139,0	171,7	167,4	162,9
Ondernemersoverschot	-40,7	-34,7	-30,8	-26,3	-37,1	-54,9
Id. in % van de kosten	- 25	- 20	- 18	- 13	- 18	- 25
Perc. winstgevendende bedrijven	4	9	12	22	15	3
Inkomen en besparing (per ondernemer)						
Arbeidsopbr. v.d. ondernemer	12,6	18,4	21,3	30,2	26,5	15,1
Ondernemersinkomen	19,0	26,6	28,3	37,6	36,9	24,2
Gezinsinkomen uit bedrijf	26,3	33,5	35,2	46,8	45,6	33,2
Totaalinkomen	35,9	45,0	46,7	57,9	56,4	45,9
Premie volksverzekeringen	5,7	5,5	5,5	4,3	3,6	6,5
Premie vrijw. verzekeringen	3,1	3,3	3,3	4,2	4,3	4,5
Persoonlijke belastingen	10,8	4,8	4,8	1,7	3,3	6,3
Betaalde arb.kosten gezinsl.	0,7	0,6	0,6	0,5	0,4	0,6
Overige gezinsbesteding	26,9	29,3	29,3	34,3	37,0	39,5
Totaal van gezinsbesteding	47,2	43,5	43,5	45,0	48,6	57,4
Besparing	-11,3	1,5	3,2	12,9	7,8	-11,5
Id. in % v/h totaalinkomen	- 32	3	7	22	14	- 25
Perc. ondernemers met (positieve) besparing	23	43	43	64	62	37

- 1) Met ingang van 1980 is de steekproef vernieuwd.
- 2) Voor toepassing WIR.
- 3) Na toepassing WIR.
- 4) Minus subsidie.

Bijlage 16. De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen en de aanwending daarvan en de balansen per 31 december over de jaren 1978 t/m 1982 1) (gemiddeld per bedrijf)

	1978	1979 ²⁾	1979 ³⁾	1980	1981	1982
Aantal bedrijven	48	47	47	60	59	63
Beschikbaar gekomen financieringsmiddelen	x1000 gld.	x1000 gld.	x1000 gld.	x1000 gld.	x1000 gld.	x1000 gld.
Besparing	-15,5	2,0	4,3	16,8	9,9	-14,7
Overige mutaties in het eigen vermogen	6,4	9,1	5,9	6,8	5,0	4,0
Totaal mutaties eigen vermogen 4)	-9,1	11,1	10,2	23,6	14,9	-10,7
Afschrijvingen	15,7	17,6	15,3	23,0	22,5	24,1
Totaal eigen financ.middelen	6,6	28,7	25,5	46,6	37,4	13,4
Totaal mutaties vreemd vermogen	18,7	13,8	13,8	5,0	1,8	-3,4
Totaal financieringsmiddelen	25,3	42,5	39,3	51,6	39,2	10,0
De aanwending v.d. financieringsmiddelen						
Bruto-investeringen	30,9	25,0	21,8	21,9	27,5	24,3
Investeringen en beleggingen buiten bedrijf (per saldo)	7,3	5,3	5,3	2,7	4,1	0,8
Mutaties in liquiditeiten, voorraad materialen e.d.	-12,9	12,2	12,2	27,0	7,6	-15,1
Totaal invest. en beleggingen en mutaties in vl. en liq.midd.	25,3	42,5	39,3	51,6	39,2	10,0
Balans per 31 december						
Activa						
Duurz. produktiemiddelen	338,3	341,0	321,0	340,3	342,8	334,0
Liquiditeiten, voorraad materialen e.d.	93,3	99,9	99,9	117,7	129,8	122,0
Overige bezittingen	127,4	139,6	139,6	184,6	174,8	178,8
Totaal activa	559,0	580,5	560,5	642,6	647,4	634,8
Passiva						
Vreemd verm. op lange termijn	87,8	84,5	84,5	153,9	157,6	156,0
Vreemd verm. op korte termijn	11,2	9,4	9,4	11,2	11,8	11,0
Totaal vreemd vermogen	99,0	93,9	93,9	165,1	169,4	167,0
Eigen vermogen	460,0	486,6	466,6	477,5	478,0	467,8
Totaal passiva	559,0	580,5	560,5	642,6	647,4	634,8
Eigen verm. in % v/h totaalverm.	82	84	83	74	74	74
Liquiditeit op korte termijn						
Liquiditeiten, voorraad materiaal e.d.	93,3	99,9	99,9	117,6	129,8	122,0
Vreemd vermogen op korte term.	11,3	9,4	9,4	11,2	11,8	11,0
Saldo	82,0	90,5	90,5	106,4	118,0	111,0
Idem in % van de kosten	50	52	53	54	58	51

1) M.i.v. 1980 id de steekproef vernieuwd.

2) Voor toepassing WIR.

3) Na toepassing WIR.

4) Excl. herwaardering.

In de reeks "Periodieke Rapportage" zijn op dit gebied verschenen:

- No. 19-81 Rentabiliteit en financiering van de groenteteelt in de open grond in Nederland over 1981.
- No. 20-82 Rentabiliteit en financiering van de champignonteelt in Nederland over 1982.
- No. 21-81 Rentabiliteit en financiering van de bloembollenteelt in Nederland over 1981.
- No. 18-82 Rentabiliteit en financiering van de groenteteelt onder glas in Nederland over 1982.
- No. 17-82 Rentabiliteit en financiering van de snijbloemen onder glas in Nederland over 1982.
- No. 16-82 Rentabiliteit en financiering van de potplantenteelt onder glas in Nederland over 1982.
- No. 15-82 Rentabiliteit en financiering van de tuinbouw onder glas in Nederland over 1982.
- No. 22-82 Rentabiliteit en financiering van de fruitteelt in Nederland over 1982 (oogst 1982/83).
- No. 23-82 Rentabiliteit en financiering van de boomkwekerij in Boskoop e.o., Midden-Betuwe, Zeeland, Noord-Brabant en Limburg over 1982/83.